

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnštvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. O šolskih knjižnicah. — O gluhtonemih. — Uvod v naravopisje. — Dopisi. — Razne stvari. — Listnica. — Spremembe pri učiteljstvu. — Inserati.

O šolskih knjižnicah.

(Piše H. Podkrajšek)

Da je mladini treba v prostih urah berila, katero naj jej blaži sree in bistri um, to so povdarjali šolniki vseh časov. Potrebo le-to dokazujejo nam danes različni ministerski ukazi počenši z onim, ki velevala, da se ima pri vsakej šoli osnovati šolska knjižnica, do zadnje naredbe ministra za uk in bogočastje, ki zaukazuje revizijo šolskih knjižnic na podlagi versko-nravnega stališča. — Ministerska naredba z dne 12. julija 1875. l. št. 315 govori tudi o uravnavi šolskih knjižnic, in kar je le-tu dovolj jasno označeno, kako naj so šolske knjižnice obnovane in kakšne naj so knjige po vsebini, ne gre dopolnjevati visoke te naredbe, temveč hotem izpregovoriti le par besedij z ozirom na splošne nedostatke pri naših šolskih knjižnicah.

Prvi pogoj dobre knjižnice je število in kakovost knjig. — Dobre knjige so redke in zato ne bo odveč, ako po več iztisov jedne dobre knjige v biblioteko vzprejmemo. Število knjig naj bo primerno številu otrok in naj v ta namen šolska oblastva skrbé, da bodo krajni šolski sveti primorani vsako leto preliminirati primerno vsoto za nakup mladinskih spisov.

Kakšne knjige naj se v prihodnje kupujejo za šolske knjižnice, določi naj visoki c. kr. deželni šolski svet, to je, on naj izda imenik vseh onih knjig, ki so sposobne za otroške roke. Ista šolska oblast naj tudi konstatuje, je-li ta ali ona na novo izišla knjižica sposobna za šolske knjižnice ali ne; ona naj jej zabrani pot v šolo, ali pa naj jo priporoča, kar naj svedoči, da so krajni šolski sveti primorani kupiti jo.

Videč velike nedostatke naših bibliotek, sprožil sem že pred dvema letoma pri nekej okrajnej učiteljskeje konferenciji misel, da se izdela imenik vseh za šolske knjižnice sposobnih knjig. Še tekom tistega leta je prišel naučni minister pl. Gautsch z naredbo o reviziji šolskih knjižnic, katereje je stoprav pred kratkim sledila takozvana superrevizija. — Pri reviziji so razsojali učitelji subjektivno, nekateri tudi strankarsko, in zato smo prišli v položaj, da smo eno in isto knjigo hvalili in grajali. Po mojem mnenju niti superrevizija ni odpravila teh nedostatkov, kajti odkar se je ta vršila, izišlo je zopet nekaj knjig, in jaz bi si nikakor ne upal trditi, da bodo le-té vsi učitelji ali potrdili za nakup, ali pa zavrgli.

Da se dobri mladinski spisi pomnože, skrbeti moramo pred vsem mi učitelji sami. Prav mnogo je gospodov kolegov, ki svoje duševne sile posvetujejo na literarnem polju napredku narodovemu; združiti se je treba in preverjen sem, da ne bo težko marsikaj doseči.

Po uzoru slovanskih naših kolegov osnujmo mladinsko knjižnico in pišimo za-njo tako pridno in korenito, kakor piše Čehi v „Knihovno pro mladež“, katero izdaja Komensko društvo, Hrvati v knjižnico za deco, katero vrlo dobro ureduje hrvatsko učiteljsko društvo. Kako delujejo Rusi za izomiko prostega naroda, povedal je prav dobro nekov dopisnik iz Rusije v nekem dopisu v zadnji številki „Popotnik“-ovi. Tudi nemški kolegi so nam lahko v posnemo. Jessen, Naeckler, Obentraut podajajo nemški mladini veliko dobrega berila v smislu stroge naše šolske censure. — Prav srečno idejo je sprožilo Šmarijsko-Rogaško učiteljsko društvo s svojim prizivom do slavnih učiteljskih društev na Slovenskem z dne 21. junija t. l., da se osnuje organizovana knjižnica za slovensko mladino. Ker je ta misel imenitne važnosti za nas slovenske učitelje, prosim vse gospode kolege, da v interesu velevažne te stvari storé kolikor jim je mogoče, da se podjetje čim najpreje realizuje.

Knjige naj bodo podučne in zabavne, kajti otroci ne polagajo niti tendenc v knjigo, niti ne beró med vrsticami, temveč hoté le kaj več zvedeti, ali pa se zabavati. To načelo naj vodi učitelje pri spisovanju kakor tudi pri izbiravanju knjig, dokler slednjega šolska oblastva sama določevati ne bodo hotela.

Ako je knjižnica po teh načelih dobra postala, treba je gledati tudi na to, da jo pridno in primerno vporabljamó.

Knjižnice se le ondu pridno vporabljamó, otroci le ondu radi beró, kjer so si v ljudski šoli pridobili toliko samostojne naobraženosti, kjer je njihova miselnost toliko razvita, da beróč knjigo razumejo stavek za stavkom, da si znajo tolmačiti smér, s kratka, da vedó kaj so brali. — Žal so pa naše učilne po deželi sem in tje še take, da učenci daleč zaostajajo za tem, kar bi jim bilo treba znati. Krivde ne pripisujem niti učitelju samemu, niti ne moram učenea popolnem zavreči. Posledica nepopolne izobražbe je pred vsem mržnja do branja in nasledek temu vedno večje podivjanje.

Izkušnja nas uči, da je нравno propal človek največkrat tudi slabo naobražen, in le živinska strast, katere ni mogla krotiti trdna volja vsled prepicle odgoje duha ga je zapeljala k slabemu dejanju. — Veljaven šolnik mi je pravil, da je med kaznjenci, toraj med odrastlimi ljudmi, veliko takih, ki so hodili po osem let v šolo, a ne poznajo skoro nobene črke več, tudi pisati so se odvadili. V poštev je jemati samo ljudi, ki so jedva pred desetimi leti dovršili ljudsko šolo, toraj za časa novih šolskih postav. Slabo naobraženi so zapustili šolske klopi, in ker jim pičlo znanje šolskih disciplin ni toliko koristilo, da bi po jednej strani razumeli tiskano besedo, po drugej zopet, da bi pismeno mogli tolmačiti svoje misli, svoja čutila, polenili so se popolnoma, knjiga jim je postala gnjus, iz vedno večé nevednosti je rastla vedno večá surovost in odurnost. Isti šolnik mi je pripovedoval nadalje, da je v šoli veliko več opravil pri ljudeh, kateri niso šole od znotraj nikdar videli, kateri so še koprneli priučiti si lepe vednosti, branja in pisanja, ki jim odpreta vrata v tempelj nadaljnega samoizobražanja, kakor pri ljudeh, ki so vsled lastne in deloma tudi uči-

teljeve malomarnosti zgubili veselje do elementarnih ved. Pokazalo se je to vselej eklatantno, kadar je prišel srečni dan v tednu, ko je bila knjižnica odprta. Prvi so segali po knjigah oni, ki so na zdravej podlagi pridobili si prvih naukov od vztrajnega in za blagor svojih učencev vnetega učitelja.

Toraj tudi odgojevalni moment določuje vrednost dobre knjižnice. Polne police najboljših knjig, in da so še tako lepo vezane in vpisane v kataloge, ne koristijo nič, ako jih nihče ne bere, in če jih bere, da jih ne ume. — Ako torej hočemo, da bodo dobro urejene knjižnice donšale dober sad, učimo naše učence pred vsem milega materinega jezika, učimo jih s premislekom brati in vsako berilno snov temeljito preštudirati. Še-le potem, kadar smo se na podlagi berila prepričali, koliko more otroški duh sam prebaviti, stopimo z otroci v knjižnico in dajmo jim berila, primerneza njihovej individualnosti. Na večrazrednih šolah je vsled tega primerno, da je vsak učitelj za svoj razred bibliotekar, kajti le on bo pogodil pravo, ako si je prizadeval spoznavati nadarjenost in naravo svojih učencev.

Završujoč to razpravo priporočam častitim gospodom tovarišem prav posebno, da pripravljajo učence že v šoli za pridno vporabljanje knjižnic ter jih tako seznanijo s praktično in prekoristno stranjo branja v vsakdanjem življenju.

O gluhtonemih.

(Dalje.)

Glasovni jezik.

Umetni telogibni govor le gluhomutei in njih učitelji dovolj natančno razumé, za sporazumevanje z drugimi ljudmi ni. Zategadelj se dandanes ali blizo popolnoma opušča ali le v začetku poučevanja (kakor narečje (dialekt) pri slušecih in govorecih prvenecih) rabi. Tim skrbneje pa se goji glasovni jezik. Se pa li more gluhtonem naučiti glasovnega jezika, se raznemiti? Da, samo ne po isti poti, kakor slušec človek, po posluhu, ampak z vidom. Govorila se namreč pri vsakem glasu drugače gibljejo in postavljajo in obraz z usti dobi pri vsakem glasu drugo podobo. Izgovori n. pr. glasove a, u, m, l, s... pred ogledalom in opazuj pri tem gibanje in postavljanje govoril ter spreminjanje obraza z usti, prepričal se bodeš, da se gibljejo in postavijo govorila pri vsakem glasu drugače in obraz z usti dobi pri vsakem glasu svojo določeno obliko. Ker se tedaj glasovi in sicer ne le posamni, drug od drugega ločeni, ampak tudi, kako sledé v besedi, na obličju, ustih in govorilih tako rekoč obrazijo, to se pravi spoznajo, in ker ima gluhomutec navadno zdrava in pravilno razvita govorila, je v stanu, ne samo naučiti se, glasove, zloge in besede izgovarjati, t. j. govoriti, nego tudi na obrazu, ustih in govorilih spoznati, kaj je kdo govoril; kajti na obrazu, ustih in govorilih se čredijo „glasovne slike“ tako, kakor sledé glasovi v besedi. Ako izgovorim besedo „voda“, spozna gluhomutec na mojem obrazu in ustih, da sem izpregovoril najprej glas v, potem o, za tem d, in slednjič a. Ker na koncu besede malo preneham, hitro zbere v mislih glasove v skupino (besedo), (ako ni to že med

mojim izgovarjanjem storil), in skupina zbudi v njegovi duši pojem „voda“, če besedo razume.

Iz tega sledi, da moramo, ako hočemo gluhomuteca razumiti, in ga uvesti v svoj jezik, tako, da mu bo, kakor nam sporazumevalno sredstvo. 1. naučiti ga besede in stavke izgovarjati, 2. govor od ust brati, da ne le drugi njega, ampak tudi on druge razume, 3. govor sploh razumevati. Da pa pride gluhonem do izgovarjanja besed, se mu morajo najprvo jezikovni glasovi izvabiti, izviti.

Pojdimo k točki

1. Izvabljanje glasov.*)

Glasovi se ne izvablajo po isti vrsti, kakor se jih n. pr. učé govoreči prvenci v prvem šolskem letu, ampak najlozje izzivni se izvijejo najpred, drugi pa tim pozneje, čim težje jih je izvabiti. V slovenščini bi vtegnil biti ta-le red primeren: h, f, a, o, u, v, b, p, d, t, g, k, m, n, l, s, z, š, ž, c, č, r, e, i, j. Nekateri še imajo ng in nk za posebne glasove; p pa vzamejo kot bh, t kot dh in k kot gh.

Kdor hoče gluhonememu glasove izvabljati, mora natančneje poznati govorila (glasotvorni aparat) in dobro vedeti, kako se postavijo in delujejo, da nastane ta ali oni glas.

Popisaval ne bodem govoril (pluč, sapnika, jabolka z glasotvornicama, jezika, zob, ustnic, nosa. . .), ker se najdejo v vsaki „Somatologiji“ popisana, pač pa hočem kratko popisati, kako se morajo postaviti in kako delati, da nastanejo posamni jezikovni glasovi:

h: Dobimo ga, ako pženemo sapo (brez glas-u) iz pluč skoz usta, med tem ko privzdignemo zadnji del jezika ter zožimo tamkaj ustno duplino. Pri gluhomutcu se to doseže, ako se mu s palčico jezik navzdol pritisne. Iztok sape pa spozna, da drži pred ustih roko.

f: Ta nastane, če zgornjo vrsto zob na spodnjo ustnico položimo in sapo skoz vrzeli v gornji vrsti zob poženemo.

a: Usta se odpro in jezik mirno leži. Tako dobi ustna duplina podobo lijaka. Ako sedaj skoz glasilko (Stimmritze) iz pluč zrak poženeš ter glasotvornici (Stimmbänder) dovolj močno stresseš, glasi se ti „a“. Da učenea na delovanje sapnega jabolka pri tvorjenju a-ja opozoriš, položi večkrat njegov prst na tresečo se jabolko. Prste ene roke na tvoje, prste druge roke na svoje sapno jabelko položivši, naj potem učeneec sam poskusi izgovoriti „a“. Če prvi poskus ne da glasa, poskusi v drugič, tretjič, tako dolgo, da mu ga izvabiš. V časih da gluhonem učeneec slučajno (n. pr. pri igri) a, ali kak drugi glas od sebe. Ako kaj takega zapaziš, zahtevaj od njega, da ti glas večkrat ponovi in si ga zapomni.

o: Med tem ko izgovarja a, mu vzboči in okroži ustnici, in dobil boš o.

u: Učeneec glasi o, ti mu pa vzbočeni in okroženi ustnici od zgoraj in spodaj stisni, tako da ne bosta več okroženi ampak sploščeni.

*) Ker niso pluča vajena napanjanja, kakoršno zahteva izgovarjanje glasov, jih je treba, prej ko se prične izvabljanje glasov na to pripravljati in vaditi, kar se stori v gluho-nemnicah s tem, da učenci novinci globoko dihajo, počasi izdihajo, močno pihajo, mehurje napihavaajo ali kaj takega delajo, pri čem se pluča bolj kakor navadno napanjajo.

v: Ustnici se komaj druga druge dotikate, ali pa se f prav rahlo izgovori; tudi se dobi v, če pride učenec iz u-ja na f.

b: Nosnici se zaprete, ustnici pa močno stisnete. Sapa se zgosti v ustni duplini s tem, da se prepona (Zwerchfell) vzdigne. Potem se na mah odprete ustnici in sapa se sumné izpahne iz ust.

p: Je krepek b, kar učenec na jačjem izpahu (sumku) sapa spozna.

d: Nosnici se zaprete, in usta z zobmi obeh čeljustij in jezikovim koncem zamaščiyo; sapa se napne, (kakor pri b-ju) in v hipu skoz usta sune.

t: Je jačji d.

g: Med tem ko učenec naglo zaporedoma d izgovarja, se mu s palčico jezik predej krepko navzdol pritisne in g se oglasi.

k: Je jačji g.

m: Ustnici se stisnete kakor pri b-ju. Med tem teče sapa skoz nosnici in strese nosni krpi, kar spozna učenec, ako položi prst na nosno krpo. Da se tres krpe še ložje spozna, se lahko ena nosnica zatise.

n: Ustna duplina se zapre spredaj s sploščenim jezikom, kateri se položi znotraj visoko na vrsto zob zgornje čeljusti (na mesto, ki je obdaja), in sapa teče skoz nos, kakor pri m-u. Tukaj **ng** in **nk**, n s tim razločkom, da se ustna duplina ne zapre s sprednjim, nego zadnjim delom (korenino) jezika.

l: Sploščen jezik se dene znotraj visoko na vrsto zob gornje čeljusti (na meso, ki zobe obdaja), na sredi pa se jezik pogrezne, tako, da teče sapa prek pogreznenih jezikovih robov, katere trese pri ustnih kotih ven.

s: Zobje se približajo, brez, da bi se dotikali; konec sploščenega jezika je čisto blizo zgornjega roba zob spodnje čeljusti. Pri tako postavljenem jeziku in zobih teče nekoliko posiloma sapa iz ust.

z: Glasi se a in govorila se postavijo, kakor pri s-ju, (z je doneč ali glaseč se s.)

š: Ustna kota se nekoliko zblížata, ustnici se okrožite ter malo na zven zavihneta; zobje se skoraj dotikáyo, jezik pa stoji pred zgornjimi sekavci, brez da bi se jih dotikal.

ž: Glasi se a in ustnici, zobje in jezik se postavijo, kakor pri s-ju. (ž je doneč ali glaseč se š).

c: Je s t-jem spojen s. Učenec izgovarja t in mu pristavi s, tako da se oba glasova v eden glas, ts = c, spojita.

č: Je s t-jem spojen š. Učenec hitro zaporedoma izgovarja t in ga zveže s š-jem, kar da č = tš.

r: Jezik se ne dotika niti neba, niti dna ustne dupline, nego stoji prost v ustih. Med tem ko naglo teče sapa skoz usta, trese se prosti konec jezika tako, da neprestano in enakomerno od neba odhiteva (odleteva). Da se pride do r-a (r je namreč zelo težko izvabiti), dá se učencu naglo izgovarjati d, od katerega se dospe do dr-a in po časi do čistega r-a. Razen jezičnega imamo še goltni r, kateri nastane, ako se treseta nebna obloka. Nekateri ljudje le tega izgovarjajo.

e: Jezik se na sredi vzboči, konec se rahlo dotika zob spodnje čeljusti na notranji strani, ustna kota stopita nekoliko nazaj in ustnici se priležete zobom; zdaj se vzdigne jabolko, in sapa, ki trese glasotvornici, teče skoz skrajšano in na sredi zoženo ustno duplino.

i: Kakor e, samo stopita ustna kota še bolj nazaj, ustnici se tesneje pri-
ležete zobom, jezik se bolj vzboči in jabelko se više vzdigne. Pri i-ju znatno
vztrepeče glava na temenu. Jezik učenec vzboči, ako se mu konec (jezika) s
palčico nazdol pritisne, jabelko pa vzdigne, če se mu v to s palcem malo po-
maga. Pred vsem pa je treba, da učenec, prst na učiteljevo goitno jabelko po-
loživši, opazuje, kako stopi jabelko pri i-ju in e-ju više.

j: Kakor i, samo da mora, kadar se veže s samoglasniki, brez prenehlaja
preiti v samoglasnik, se tako rekoč v njega zljiti.

Izvajenje glasov je na videz lahko in priprosto, v resnici pa prav težko.
Teorija sicer določno pravi, tako in tako se morajo postaviti govorila, ta ali oni
glas, je pa tako vravnati, je včasih silno težko. Pri največi spretnosti učitelja
se pri nekaterih gluhtonemih nekateri gla-i sploh ne dajo dobiti čisti, tako da
je prav za prav malo raznemenih gluhomutecev, ki bi vse glasove razločno
izgovarjali; skoraj vsak izreka ta ali ta glas nepopolno.

Na tem mestu hočem tudi kar omeniti, da govori raznemen gluhomutec
enolično, včasih hrskavo in neprijetno, ne blagoglasno, kakor slušič človek, kajti
on ne sliši svojega govora in ne more voditi, enako slusečemu, svojega glasa;
govorila delajo tako rekoč, kakor stroj brez čuta.

Ko je (nov) glas izvajljen, ga mora učenec večkrat zaporedoma izgovoriti,
da si ga zapomni. Dalje pa se postopa pri obravnavi glasa, kakor v pisalno-
bralni metodi pri polnočutnih prvencih. (Dalje sledi.)

Uvod učencev v troje kraljestev prirode.

Z ozirom na berilo št. 126. „Trojno kraljestvo prirode“ III. B. str. 138.
Metodično obravnaval F. R.

Česa potrebuje človek, da more živeti? (Hrane, živeža). Kateri je naš naj-
navadnejši živež? (Kruh) Iz česa je kruh? (Kruh nam mati pečejo iz moko).
Kje pa dobijo mati moko? (Moko mlinar semelje iz žita). Kaj je mlinar? (Mli-
nar je rokodelce).

Imenujte še druge rokodelce! — Kje melje mlinar? (V mlinu). Kje dela
kovač? (V kovačnici). Kje kolar? (V kolarnici) itd. Vsak rokodelce mora imeti
za izdelovanje svojih izdelkov poseben prostor. Ta prostor je njegova „delal-
nica“. Imenuj kovača, kolarja, mizarja R.!

J—ov oče so mizar. Jaz pridem k njim in njim naročim, da mi nare-
dijo mizo. Kaj pa morajo oče imeti, če hočejo mizo narediti? — Kako se ime-
nuje reč, iz katere se kaj izdeluje? — roba, tvarina, snov! Kako se imenuje
roba, iz katere izdeluje čevljar čevlje? Kako se imenuje roba, katero potrebu-
jejo za svoje izdelke lončar, sodar, kovač itd.? Dobro, rokodelci potrebujejo
tedaj v izdelovanje svojih izdelkov robo, tvarino ali snov? Česa pa jim je še
treba, da morejo izvršiti svoje delo? Orodja. Česar še tedaj vsak rokodelce
potrebuje razven robe? Rokodelce tedaj mora imeti „orodje in robo!“

Od kod dobi krznar kože, ki jih izdeluje? Od živali. Od kod svečar
vosek za sveče in strd za medico? Od bučel. Od kod tesar les za bruna? Iz

gozda? Od kod vrvar predivo za vrvi? Kje dobi kamnosek kamne za svoje spomenike? V zemlji. Kje opekar glino za opeko? Tudi v zemlji.

Je-li kraj, kjer si dobivajo krznar, tolčar, tesar, vrvar, kamnosek, opekar in drugi rokodelci svojo robo, kaka shramba? Ne. Res, navadna shramba, takšna, kakoršne imajo ljudje, to ni. Vendar je pa prostor, kjer se nahajajo te tvarine v preobilni meri, tudi nekaka shramba, veliko skladišče. Kdo jo je napolnil s toliko raznimi tvarinami? Ljubi Bog.

Vidite, dragi moji! Bog nam je pripravil vso to robo ter jo postavil v ono veliko shrambo, čiji strop je lepo, modro nebo, njen pód zemlja, ki je v spomladí kaj lepo pisana, v zimi pa z belo odejo pokrita. Po dnevu razsvetljuje to veliko božjo shrambo ona velika luč — solnce, po noči mesec z majhnimi lučicami — zvezdami. V to veliko shrambo je Bog del toliko robe, toliko mnogovrstnih tvarin, da najde človek, če si hoče, v tej veliki shrambi, česar potrebuje. Kako lepo nam pravi pregovor: Za pridnega je pod vsakim kamenom kos kruha, ali

„Priden človek ima kruha,

Glad móri samo lenuha.“

Še lepše pa nas opozarja pesnik Vodnik na bogate zaklade v božji shrambi z besedami, ki se glasé:

Slovenec! Tvoja zemlja je zdrava,

Za pridne nje lega naj prava,

Polje, vinograd, gora, morjé,

Ruda, kupčija tebe redé.

Ta velika in bogata shramba se imenuje: „Priroda“. Vse v njej nahajajoče se reči, pa se imenujejo „prirodnine“ ali „prirodna telesa“. Imenujte mi nekatere prirodnine ali prirodna telesa! (Drevesa, zelišča, kamenje, živali itd.)

Zakaj ne smemo krta preganjati? Ker nam koristi. Zakaj je treba rujava-vega hrošča zatirati? Ker je škodljiv. Zakaj sejemo žito? Ker dobimo od žita naš vsakdanji kruh. Zakaj ne smemo zobati volčjih jagod. Ker so strupene. Čemu lomijo po gorah apnenik? Da ga porabijo kot zidni kamen ali da žgo iz njega apno. Čemu dobivajo iz zemlje živo srebro? Da polnijo z njim toplomere in tlakomere, da ga rabijo kot zdravilo itd. Kaj pa so krt, rujav hrušč, žito, volčja jagoda, apnenik, živo srebro? So prirodnine ali prirodna telesa? Otroci, iz navedenih slučajev razvidite, da je človeku potrebno, da pozna prirodnine. Čemu je tega treba? Zato, da more potem prirodnine v svojo korist obrniti. Učili se bodemo toraj prirodna telesa spoznavati, da jih bodete dobro poznali ter v svojo korist obračali. Kako pa bodemo imenovali učni predmet, ki nas uči prirodnine spoznavati? Pomnite! Ta učni predmet se imenuje „p-ri-ro-dopisje“ ali „p-ri-ro-dopis“.

Ponavljanje: Kaj je priroda, prirodno telo (prirodnina) in prirodopisje?

Imenujte mi še enkrat nekatera prirodna telesa! (Konj, krava, svinja, mačka; črešnja, sliva, hruška; kreda, železo, kamen). Imenovali ste med drugimi prirodninami tudi mačko; oglejmo si to prirodno telo nekoliko natančneje.*)

*) Če ima učitelj natlačeno mačko, lahko jo postavi na mizo nčencem v opazovanje, če ne, velja tudi podoba.

Povejte mi, kaj ste uže zapazili na tej prirodnini! (Mačka ima glavo, vrat, trup, rep in štiri noge.

Pomnite! noge imenujemo tudi „zunanje ude“. Oglejte si sedaj mačkino glavo natančneje! Kaj ima mačka na glavi? (Oči). Čemu služijo mački oči? (Z očmi mačka gleda). So-li oči mački neobhodno potrebna? (Ja, sicer si ne bi mogla živeža iskati). Kaj mislite, so-li očesa kako orodje? (Oči so gledalno ali vidno orodje, gledalo ali vidilo, tudi vidni organ). Povej nam še enkrat, čemu so mački oči, P! (Z očmi mačka vidi). (To učitelj zapiše na tablo, kakor je spodej označeno!) Si ti še kaj drugega videl na mačkinej glavi S! (Ušesa). Čemu so mački ušesa, Z? (Z ušesi mačka sliši). Se zapiše na tablo. So-li tudi ušesa kakovo orodje, kakov organ, T? (Ušesa so slušalno orodje, slušalni organ, slušalo). Kaj pa si ti še zagledal na mačkinej glavi, U? (Nos). Čemu služi mački nos, O? (Z nosom voha). Se zapiše na tablo. Kako bomo imenovali ta organ, orodje, R? (Vohalno orodje, — organ vohala). Kaj pa ima mačka v gobčeku, F? (Jezik). Čemu je mački jezik, S? (Z jezikom mačka okuša). Res je; li ti tudi z jezikom okušaš hrano? Kaj ti pové jezik, če juha ni dovolj slana, kava ni dovolj sladka? Čemu je tedaj mački jezik? (Z jezikom okuša, on ji je okušalo. Se zapiše na tablo.

Ponavljanje: Imenuj nam še enkrat organe, katere ima mačka na glavi, N! (Oči, ušesa, nos in jezik). Ima li tudi človek te organe, M? Ima li vsak človek vse te organe? Kako imenujemo človeka, kateremu manjka vid? Kako pa onega, kateremu manjka sluh? Človek, ki je gluhi, je tudi něm, ne vé govoriti, in take ljudi imenujemo „glunonême“. Slepce, kakor gluhonêmak, oba sta velika ubožca, posebno prvi. Ste vže kedaj videli berača — slepca? Kako vendar tako siročje darove, katere dobiva, spoznati more, saj ne vé, dobi li krajcar ali desetico; ali kaj stori, če si hoče kaj kupiti? (Slepce denar potipa). Prav si jo zadel, res je tako! S čim pa tipa, A? (Tipa s prsti). Pomnite! tipamo s celim telesom, vendar najbolje in najložje s prsti, kajti na koncu prstov imamo najfinejši tip. Prsti, kakor tudi cela človeška koža so tedaj tipalno orodje ali tipalo. Kaj spoznamo s tipanjem? S tipanjem spoznamo, je-li kaj okroglo ali oglato, trdo ali mehko, golo ali kosmato itd. Tipa tudi mačka? Da in sicer s tačicami, z jezikom in z brkami — mustačami, ki stojé okolu gobca. „Mačka tipa z mustačami in celim telesom“; se zapiše na tablo!

Ponavljanje: Slišali smo, da more mačka videti, slišati, vohati, okušati ter tipati. Te njene sposobnosti se imenujejo njeni čuti. Koliko čutov ima tedaj mačka? Pet. Imenuj je R! Vid, sluh, voh, okus, tip. Vid je tedaj sposobnost videti, sluh sposobnost slišati, voh sposobnost vohati, okus sposobnost okušati, tip sposobnost tipati. S čim vidi, sliši, voha, okuša in tipa mačka? Z očmi vidi, z ušesi sliši, — — — — — s telesom tipa. Deli telesa, s katerimi mačka vidi, sliši, voha, okuša in tipa, se imenujejo njeni čutni organi ali čutila. Imenuj čutila M! Oči, ušesa, — — — vse telo. Imenuj čute Š! Vid, sluh, — — — Eden bo imenoval čut, drugi pa čutilo, ki mu služi. A in L: Vid — oko; sluh — uho; voh — nos; okus — jezik; tip — vse telo. — Imenuj druge prirodnine, katere imajo tudi petero čutov K! Pes, orel, kača, ščuka itd. Čuti pa niso pri vsaki čutni prirodnini enako razviti, pri nekaterih je ta, pri drugih spet drugi čut ostreji. Kateri čut je naj-

ostreji pri mački? Vid. Pri psu? Sluh in voh. Pri orlu? Vid in sluh. — Tudi človek ima petero dobro razvitih čutov. Imenuj je L! Imenuj čutila B!

Sedaj pa še opazujemo ostale dele mačkinega telesa! Imenuj nam jih Z! (Vrat, trup, rep in noge). Čemu služijo mački noge Ū! (Da hodi s kraja v kraj, s kratka, da se premika). So-li noge tudi kakšno orodje? (Noge so premikovalno orodje). Tudi to bom nam na tablo zapisal. Učitelj zapiše: „Mačka se z nogami ali premikovalnim orodjem premika“.

Kako smo rekli v začetku, česar potrebujemo, da živimo S? (Živež). Potrebuje li tudi mačka živeža? Čemu-li M? (Da se živi, se hrani in raste). To si zapišimo tako-le na tablo: „Mačka potrebuje hrane (živeža), da se živi (se hrani) in da raste“. Kateri deli sprejemajo hrano? Usta, požiravnik, želodec, čeva. Kako lahko mačko imenujemo, ker živi T? (Mačka je žival). Se zapiše na tablo. — Beri nam sedaj s table, kar smo si o mački zapisali L! (Učenec bere: „Mačka ima čutila: oči, ušesa, nos, jezik, vse telo; čuti, vidi, sliši, tipa, voha, okuša; se z nogami ali premikovalnim orodjem premika, kadar hoče; se prostovoljno giblje; potrebuje hrane, da se živi in da raste, je žival. Pomnite! Deli telesa (orodja), s katerimi mačka čuti, se premika, sprejema in uporablja hrano, se imenujejo organi. Zato rečemo: „mačka je organsko prirodno telo“. Napísani znaki poiščejo se še na drugih tovrstnih prirodninah (živalih).

Sedaj še bomo pa neko drugo prirodnino tako opazovali, kakor smo poprej mačko. Vzemimo črešnjo. Ima li črešnja tudi pet čutov, kakor človek, mačka, konj i. dr. živali, katere vže poznamo? Ne, črešnja ne vidi, ne sliši, ne voha, ne okuša in ne tipa; ona nima ni oči (za gledati), ni ušes, ni nosa, ni ust, ni tipalnih organov. Kateri pomen imajo tisti deli črešnje, ki se očesa ali brstje imenujejo? Iz njih se razvije cvetje ali listje.

Katero orodje smo našli pri mački za čuti P? (Premikovalno). Se-li more črešnja prostovoljno premikati s kraja? (Ne.) Ima tedaj črešnja premikovalnega orodja — noge V? (Ne).

Kaj smo za tem našli o mački? „Mačka potrebuje hrane, da se živi in raste“. Je-li bila R-ova črešnja pred 20 leti tako velika, kakor je danes M? Zakaj je sedaj večja, nego je bila takrat F? (Ker je večja vzrastla). Res je, mi pravimo, črešnja raste, žito raste itd. Kaj stori, da živali rastejo N? (Hrana). Prav je tako, hrana to stori. Iz tega pa sklepamo, da tudi pri črešnji neka „hrana“ napravi, da drevo raste. Ali ste vže videli, kaj oče vsako jesen okoli dreves naredè V? (Jamice izkopajo.) Kaj pa denejo v te jamice R? (Gnoj.) Vedite! ta gnoj je črešnji hrana. kakor tudi hrana drugim enakim prirodnim telesom. Kaj bomo tedaj mogli črešnji pripisavati? (Črešnja potrebuje hrano, da raste in se ne posuši. To se zapiše na tablo! In kaj smo še na zadnje mački pripisali T? (Da je žival). Bomo li to tudi črešnji mogli pripisati F? Ne. Namesto da bi rekli, črešnja živi, bomo rekli, ona raste; ona je rastlina. To se zapiše na tablo! — Beri nam sedaj s table, kar smo si o črešnji zapisali B! (Učenec bere: „Črešnja ne čuti, se prostovoljno ne pregiblje, potrebuje pa hrano, da raste: je — rastlina!“) O mački smo rekli, da je organsko telo; moremo to trditi tudi o črešnji? Učenci bodo rekli „ne“. Pač, tudi črešnja je organsko telo; saj ima tudi svoje dele ali organe. Imenuj jih nekaj R! Kore-

nine, deblo, veje, mladike, listje, cvetje, les, skorja. Dobro, črešnja je organsko (iz delov sestavljeno) prirodno telo, a manje organov ima, kakor mačka.

Še druge vrste prirodnina je kamen, kakoršnega najdete na cest. Čuti li kamen in ima čutila. Nič ne čuti in nima nobenega čutila. (Op. Učenci imenujejo več vrst kamenja, pa ker jih drugače ne poznajo, imenovali jih bodo po tem, čemu nam služijo, n. pr. apnenee, zidni kamen, kresilni kamen itd. Učitelj naj bo s tem zadovoljen!) Je-li kamen kateremu onih teles, ki smo jih do sedaj opazovali, podoben? Ne. Kaj bomo tedaj o kamenu rekli F? Kamen nima nobenega čuta — ne čuti, se ne premika, ne raste in zato ne potrebuje hrane, povekša se včasih le od zunaj. Res, on povekša se tako, da se ga enaki deli, kakor n. pr. pesek, zemlja i. dr. primejo, na njem ostanejo in ga storé večjega in debelejšega. Povej še enkrat lastnosti kamena R! Katere organe smo našli na kamenu S? (Nobenih). Je tedaj kamen organsko telo T? (Kamen je neorganično telo). Tedaj tudi ni žival ne rastlina; pomnite! kamen je rudnina. Povejte druge rudnine! Zlato, železna ruda, glina, kamena sol itd.

Kako tedaj razdelimo vsa prirodna telesa — prirodnine? G? (V živali, rastline in rudnine). Pomnite! prirodnine delimo na tri kraljestva: živalstvo, rastlinstvo in rudninstvo! Povej lastnosti živali, rastlin, rudnin!

Prirodna telesa:

Mačka	Črešnja	Kamen
čutila — čuti		
oči — videti		
ušesa — slišati		
vso telo — tipati		
nos — voha		
jezik — okuša		
se z zunanjimi udi giblje in premikovalnimi udi premika,	se prostovoljno giblje in premika	
potrebuje hrane, da živi in raste	potrebuje hrane, da raste	ne raste, se le od zunaj povekšuje
je: žival*)	je: rastlina*)	je: rudnina

Imenujte mi več živali! (Pes, mačka, svinja, koza in dr.) Imenujte mi več rastlin! (Črešnja, sliva, hrast, trava, osat itd.) Imenujte mi več rudnin! (Železo, žveplo, kreda itd.)

*) Na višji stopnji, za katero je ta tvarina odmerjena, bi se smelo kot znak živali in rastlin — menimo — tudi povedati, da se plodijo. Uredništvo.

Dopisi.

Središče, dne 20. julija 1887. Skupščine, koja je imelo Ormoško učiteljsko društvo dne 7. t. m. pri Velikej nedelji, udeležilo se je razun 15 udov tudi nekaj Velikonedeljske gospóde. — Po prečitanju zapisnika o zadnjem zborovanju in objavi društvu došlih pisem, razpravljal je gosp. Košar o vprašanju „Jeli res, da popačenost šolske mladeži narašča, ako dà, kje so njeni vzroki in kako je odstraniti?“

V precej obširnem in dobro premišljenem govoru dokazal je poročevalec, da so tožbe o pojemanju moralnosti pri našej šolskej mladini, ki se v sedanjem času tako pogosto slišijo — pretirane, neopravičene: Jedro ljudstva ni slabše postalo in mladina je kakoršna je bila, kakoršna je in bode. Pri dokazovanju vidnega propada moralnosti mladine ter ljudstva sploh navaja se tako rada statistika razbojnikov in hudodelnikov ter se dokazuje, kako njih število od dne do dne narašča, a ne pomisli se, da tudi število ljudstva postaja vedno večje in da gojitva justice v prejšnjem času ni bila na stopnji sedanje. Koliko zločinstva in hudodelstva ostalo je v prejšnjih časih nepoznato, medtem ko dandanašnji najmanjši prestopok pravičnosti ne odteče. —

Tej razpravi dostavil še je g. Kosi (jun.) par besedij in téza g. poročevalca, glaseča se „Tožbe o pojemanju moralnosti naše šolske mladine so neopravičene; vrše se v tem obziru res čudni, pomilovanja vredni dogodlaji, a ti v obče niso ne novi in tudi se ne vrše bolj pogosto kot y prejšnjih časih“ — se vsprejme.

Omeniti še moram, da so si pri tej seji izvolili navzoči gosp. Rakuša, da bode društvo pri glavnem letošnjem zboru Štaj. uč. zaveze v Radgoni zastopal. Ker ni bilo nobenih nasvétov, zahvali se predsednik g. poročevalcem in vsem ki so se zborovanja udeležili, za njih trud ter s trikratnim „živio“ do presvitlega cesarja zaključí zborovanje. Po odpevanju veličastne cesarske hymne podali smo se k skupnemu obedu. — Prihodnje zborovanje bođe dne 4. avgusta v Ormožu, ker se bođe pri tem zborovanju razpravljalo med drugim tudi II. vprašanje iz vsprejete letošnje uradne konference, nadejati se je zopet mnogobrojne udeležbe.

A. K.

Iz Celovca. Rojaki! Dne 21. avgusta t. l. obhajala se bođe na slovenskem Koroškem slavnost, katerej enakih imamo le malo zaznamovanih v našej zgodovini. Dika naša, starosta koroških Slovencev, neutrudljivi prvoboritelj in rodoljub slovenski, slavni naš rojak preč. gosp. profesor Andrej Einspieler daroval bođe v ta dan svojo zlato mašo v rojstnem kraju v Svečah v Rožni dolini na Koroškem.

K tej slavnosti, slavna društva slovenska in dragi rojaki Slovenci, vabimo Vas danes najljubšeje. Udeležite se te pomenljive slavnosti v mnogobrojnem številu, da moremo združeni z Vami dostojno počastiti onega moža, ki je vse svoje življenje posvetil v to, da bi koristil milemu našemu narodu slovenskemu. — Voziti se bođe treba do Celovca po železnici in od tukaj z vozovi dalje čez Bistrico v Sveče, kamor je voznje kake 3 ure, pešhoda pa čez 4 ure. — Gorenje iz Kranjskega imajo najboljši in najbližnji pot čez hrib „Kočno“.

Podpisani odbor prosi tedaj vsa ona slavna društva in posameznike, ki se želijo udeležiti slavnosti in pridejo do Celovca, da se blagovolijo prej ko prej, najdalje pa do 6. avgusta, oglasiti za prostore, da bođe mogoče o pravem času oskrbeti dovolj voz za vse udeležence. — Vožnja na priprostih kmetskih vozovih stala bođe tje in nazaj za osobo 1 gld. 20 kr. — Ravno tako se je oglašati do gori navedenega časa vsem onim, ki želijo udeležiti se banketa.

Natanjšeje se bođe naznanilo v kratkem po tiskanih vabilih in programih, kakor tudi po raznih slovenskih časnikih. Pisanja, slavnost zlatomašnika Einspielerja zadevajoča, naj se pošiljajo tajniku slavnostnega odbora pod naslovom: Janez Wieser, župnik Elizabetinskega samostana v Ce-

lovcu, kateri bo de tudi vsaki čas pripravljen, radovoljno dajati pojasnila na razna vprašanja.

Bratje! Zanašamo se na Vašo udeležbo; pridite k nam, da se skupno z našim slavljencem veselimo; slednji pa naj tudi vidi, kako slovenski narod spoštuje in čišla svoje zaslužne možé. Na svidenje!

V Celovcu, 14. julija 1887.

Slavnostni odbor:

Dr. Valentin Nemeč,

kanonik, konzistorijalni svetnik in dekan pri Sv. Hemi, predsednik.

Matej Šervicelj,

Janez Wieser,

knezoškof. svetov. in komendantor na Reberci, župnik Elizabetinskega samostana,
podpredsednik. tajnik.

S Krškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) Učiteljstvo Krškega okraja je imelo svojo običajno letno konferencijo pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika, g. profesorja J. Vodeb-a v 30. dan meseca junija v Krškem šolskem poslopju. Namestnikom je gosp. nadzornik imenoval g. nadučitelja Grčar-ja z Mokronoga. Perovodjema sta bila voljena g. učitelj Levec iz Radeč in gospica učiteljica Šmitik iz Boštanja.

O stanju šol, o napredku pouka sploh in v obče je poročal g. nadzornik ter se je, kar se tiče tega — izvzemši par šol — prav povoljno izrazil. Temu poročilu je sledil govor g. Gabršek a „o individualnosti otrok“. Med drugim je omenjal, da je učiteljeva dolžnost spoznavati individualnost posameznega otroka kajti le potem zamore šolnik vspešno postopati, ako on dobro pozna duševna in telesna svojstva slehernega mu v pouk in vzgojo izročeneega otroka. Se vé, da v ta namen potrebuje obilo časa za opazovanje in študiranje pri šolskih otrocih. Potem je navajal razne individualne strani otrok, kakor se pojavljajo v šoli in v življenju. Kazal pa je tudi način, kako se je učitelju pri tem ravnati.

„Štiri letne čase“, na podlagi dotičnih sestavkov v berilih, obravnaval je praktično za vse skupine g. Cepuder.

Na to so se določile knjige in berila za prihodnje šolsko leto. — O stanju, o uporabi in o računu okrajne učiteljske knjižnice je poročal gosp. Gabršek.

V stalni odbor okrajne učiteljske konferencije so bili voljeni gg.: Bezljaj, Gabršek, Medič in Ravnikar; v odbor okrajne knjižnice pa gg.: Abram, Cepuder, Lapajne, Medič in gospica Mihel.

Od posameznih nasvêtov naj omenim jednega in sicer: meščanski učitelj g. Bezljaj je predlagal spremembo velicnih počitnic, kakor je bilo učiteljstvo že sklenilo pri lanski konferenciji, a letos je bilo ono — ne vemu čemu? — družih misli in predlog je propal. —

Konečno se g. nadzornik zahvaljuje gospodoma poročevalcema za trud, kakor tudi vsem drugim — zlasti navzočemu g. okrajnemu glavarju, ki je skupščino počastil s svojo prisotnostjo ter zaključi konferencijo s trikratnim „živio“ na presvitlega vladarja. — Za vzorno in nepristransko voditev zborovanja se je v imenu učiteljstva zahvalil gosp. nadzorniku g. Grčar. — —

Občni zbor „Pedagogiškega društva“ na Krškem je bil dné 30. junija t. l. ob 2. uri popol. na vrtu g. Gregoriča v Krškem. Predsednik g. Gabršek otvori zborovanje točno ob napovedani uri, predstavi vladnega zastopnika okrajnega glavarja g. Weiglein-a ter prav prizrčno nazdravi vse došle prave in podporne ude. Omeniti mi je, da so nas počastili tudi gg. učitelji iz sosednje Štajarske. Tudi je bilo dosti družega občinstva prišlo k zborovanju. Najprej so se rešili nekateri dopisi, sosebno dopis „Šmarijsko-Rogaškega učiteljskega društva“ o zadevi „organizovane knjižnice“ za mladino. Društvo pritrjuje navedenim točkam ter bode najbolje podpiralo to zadevo.

O društvenem delovanju preteklega leta je poročal društveni tajnik g. Ravnikar. Obsirno poročilo o delovanju društva minulega leta je tiskano v letošnjem

„Pedagogičkem letniku“. Kdor se zanima za to koristno društvo, lahko se prepriča iz poročila v „Letniku“, da odbor ni rok križem držal, temuč je marljivo deloval, na razvoju društva. V tem smislu bode društveni odbor tudi v prihodnje deloval, namreč: v „vsestranski razvitek slovenske pedagogične literature“; „z združenimi močmi“ mu je in ostane geslo.

O dohodkih in izdajkih je poročala blagajničarica gospica Wesner-jeva. Z ostalimi društvenimi novci se bodo nekoliko prokrili stroški, ki smo jih imeli z izdajo „Pedagogičskega letnika“. Račune so pregledali in v redu našli gg.: Abram. Grčar in Lunder.

V društveno vodstvo (odbor) so bili voljeni enoglasno stari odborniki gg.: Bezljaj, Gabršek, Lapajne, Lunder, Medič, Ravnikar in gospica Wesner. Le-to je med sabo volilo za predsednika g. Gabršek-a tajnik je g. Ravnikar, blagajničarica gospica Wesner, pevovodja gosp. Medič, ostali pa ostanejo kot odborniki.

Letni donesek za prave in podperne ude ostane še zanaprej 1 gld. Tu mi je omeniti, da tisti gospodje, ki so k društvu pristopili in tudi že „Pedagogičski letnik“, prejeli, pa letnine še niso poslali, prosijo se prav vljudno taisto za minulo in za tekoče leto poslati, kajti stroški, ki smo jih imeli z izdajo knjige, so veliki! Tudi prosimo vse gospode in gospodičine, da bi zraven priložili 5 kr. več za poštino.

Po nasvetu tajnikovem se je sklenilo, da ostane knjigam ista cena, kakor jo je bil odbor že poprej provizorično določil in sicer 1 gld. 40 kr. za „Letnik“, 80 kr. „Vzgojeslovje“ in 30 kr. „Pouk o értežih“. Po pošti 5 kr. več.

Za tem je sledilo izvrstno predavanje deželnega potovalnega učitelja in tajnika c. kr. kmetijske družbe, gosp. Gustava Pirca: „Kako je šolski vrt urediti in obdelovati?“ Govoril je jako obširno in zanimivo ter je nas iznenadil z veselo novico, da dobimo kmalu knjižico, spisano v ta namen, ki jo je zaukazalo tajniku kmetijske družbe sestaviti vis. c. kr. poljedelsko ministerstvo, katera bode učiteljem dobro došla za vporabo.

Izmed nasvetov sta se vsprejela: a) Odbor „Pedagogičskega društva“ naj pošlje na visoko učno ministerstvo prošnjo za dva meseca trajajoče velike šolske počitnice na vseh ljudskih šolah in b) prošnjo do slavnega deželnega zbora za reguliranje učiteljskih plač — oziroma popravo sedanje šolske postave (Vesteneckove šolske novele).

Na to predsednik g. Fr. Gabršek zborovanje sklene s trikratnimi „slava“-klici na našega preljubljenega vladarja Frana Josipa I.

Po zborovanju so nas počastili s svojim pohodom gospoda deželna in državna poslanca Pfeifer in Šuklje in predsednik Krškega krajnega šolskega sveta g. dr. Mencinger.

—r.

Iz Krasa, 13. julija 1887. (Zborovanje učit. društva za sežanski okraj). Po sklepu odborovem je zborovalo naše, za delo in napredek vneto društvo, 7. julija t. l. ob 9. uri dop. v prostorih narodne šole v Sežani. Točno ob določeni uri smo se zbrali pred šolsko sobo III. razreda, kjer nas je pričakoval vrli naš sotrudnik g. Matko Kante. Bilo nas je 19 in sicer 14 učiteljev in 5 učiteljic. Podali smo se v šolsko sobo in po zvršeni skupnej molitvi je pričel g. Kante poučevati svoje učence o dopolnilu v 2., 3. in 4. sklonu in s predlogom. Za dobrih 40 minut se je s poukom prenehalo, otroci so se podali v lepem redu proti domu in po kratkem odmoru stopi naš vedno mladostni predsednik k šolskej mizi ter nas s kratkim, a jedernatim ogovorom pristrčno pozdravi. Lepó ga je bilo slušati! Osobito nas je ganólo, ko nas je s prosečim glasom opominjal, naj opustimo abotno pisarenje po političnih časnikih o zadevah, ki tičejo naš stan.

Njegovemu opominu sta dala povod dva učitelja, ki sta o zadnjem zborovanju v Divači marsikaj kvasila, kar bi lahko spodkopalo še to betvo ogleda, ki ga učiteljstvo vživa med Kraševci. — Čuditi se je, da g. urednik „Edinosti“

sprejema v predale svojega lista take „stvorbe idealov“. Bolje bi bilo, ko bi vse v koš vrgel in g. dopisune podučil, kaj je umestno in kaj ni umestno.

Končavši predsednik svoj pozdrav, vabi vse navzoče, da se vdeležé naslednje točke t. j. kritikovanja pouka s plodnosno pazljivostjo. Vsled Luk—ga predloga se izbere g. K—šič glavnim kritikarjem. Kritika K—šičeva je bila jedernata, opirajoča se povsem na paed.-didakt. pravila in za g. K—ta, kakor je v istini zaslužil, laskava. Vsi smo se ž njo vjemali, in kaj bi se ne: K—te je mož na svojem mestu in je poleg vseh dobrih lastnosti, ki je poseda, tudi skromen. V prospéh šolstva ga želimo še večkrat videti med šolsko mladino. Na zdar M—ko! —

Za tim nastopi g. Š—lj in predava o risanju v osnovnih šolah, povdarja posebno, da se opusti risanje po pikah. Pokazal nam je tudi na tabli raznih podob, ki naj jih bi učenci risali. — Njegov izdelek nas je povsem zadovoljil, ker bil je izborno sestavljen, in kaj bi ne bil: g. Š—lj je znan v celem okolišču kot nadarjen in marljiv risar. Živi ga Bog! — Predsednik se pohvalno izreče o predavanju in priporoča učiteljem gledé risanja „Symmetrische Elementarformen für den Unterricht im Freihandzeichnen“.

G. B—ar nadaljuje o kmetijstvu v nadaljevalnem tečaju, pové nam, kako je razdelil tvarino iz Kramarjevega berila za dve šolski leti in kaj je določil pri vsakem šolskem letu za zimski in kaj za poletni tečaj. Ko so si učitelji vse zabeležili, nasvetuje, da si to doma dobro ogledajo in o tem pri prihodnjem zborovanju govoré.

Tajnik prečita zapisnik zadnjega zborovanja, kojega navzoči potrdé. Nasvetovalo in vzprejelo, pa tudi zavrglo se je marsikaj; navdušenje pa je bilo med zbranimi veliko, ko g. K—te nasvetuje, da naše društvo po vzgledu učit. društva za Šmarijsko-rogasški okraj izrazi velazaslužnemu g. Janu Legu kot začetniku naše „org. knjižnice“ svoje priznanje njegovih zaslug za našo literaturo in šolstvo. Ta nasvet se je vzprejel z burnimi slava-klici.

Pridobivši si marsikatero dragoceno drobtinico v nadalnje delovanje in sklenivši, da se 6. okt. t. l. snidemo v Dutovljah, smo se podali veseli domov. Na svidanje v Dutovljah! B—o.

Iz Ljutomera. Dné 26. junija t. l. zborovalo je naše uč. društvo v Ljutomeru. Počastil nas je prvo pot s svojo navzočnostjo e. kr. okrajni glavar visokorodni gospod baron Mac Nevin O Kelly. — Po odobrenju zadnjega zapisnika prečita se dopis od Kleinmayer-ja in Bamberga, kjer naznanjata novoizšlo knjigo „Zvončki“. Gospodu Brezovniku smo hvaležni na tej zbirki, ki popolnoma ustreza svojemu namenu gledé vsebine. Vsaj mi pa si mislimo, da je gospod zbiratelj hotel knjigo spraviti med národ, da bi bila tako razširjena kakor je Razlagova „Pesmarica“. Žalibog se njegova želja ne more izpolniti, ker je knjiga — predraga. Jeden goldinar in 30 kr. je našemu kmetu in nagornjaku dosta denarja. Računal bode: Mohorovemu društvu dam jeden goldinar ter dobošem zanj šest kufjig in tá jedna sama . . . Obžalujemo, ka založnika nista mislila náto.

Góspica B. Höchtl govorila je o „Otroških zabaviščih“ ter nam kazala njih uredbo in namen. Gospod predsednik se jej zahvali na zanimivem govoru. Gospod Fran Schneider pa nam je popisával ptiče našega okraja. Njegovo predavanje, okrašeno z mnogimi črticami iz življenja ptičev, bilo je vseskozi zanimivo ter v mnogem obziru prav izvirno. Sam prijatelj Nimrodov, vodil nas je od grma do grma, od gnezda do gnezda kažoč življenje ptičev k naravi in človeku, kakor tudi njih pomen v slovenskem národnem bajeslovju. Gospod Schneider naj nam skoro podá nadaljevanje! Josephus.

Iz Prage. („Ustředni spolek jednot učitelských v Čechach“), čegar zastopniki številnih učiteljskih društev (130 po številu) so se dne 30. maja v Pragi sošli, objavil je svojo gmotno stanje. Dohodkov je bilo 1031 gld., stroškov 423 gld., ostane toraj gotovine 607 gld. Razun tega ima društvo še v lasti Maškovo ustanovo (62 gld.) in Škodov fond 101 gld. 36 kr. Sklep odbora,

naj bi se letos opustil učiteljski shod, bil je sprejet in ob enem odobren predlog, naj bi se učiteljstvo spodbujalo k številnej udeležbi izleta v Ljubljano in Trst. Upati toraj je, da obišče Slovence letos tudi dokaj čeških učiteljev.

Novice in razne stvari.

[Iz e. kr. dež. šolskega sveta.] V svojih sejah 16. in 30. junija 1887 je dež. šolski svet odobril, da se v Ljubečnem osnovi dvorazredna ljudska šola, namerjavana lj. šola v Škofji vasi pa se opusti, je objavil trirazrednico v Rečici in dvorazrednico z Radvanju definitivnima, je dovolil, da se provizorično razširi enorazrednica v Gomilskem v dvorazrednico in dvorazrednica v Rušah v trirazrednico in je izrekel predsedniku krajn. šolskega sveta in kr. šolskemu nadzorniku Otonu Eber-ju na Muti za njegovo šoli prijazno in požrtovalno delovanje svoje priznanje.

[Uradna učiteljska konferenca] za šolske okraje Maribor, sv. Lenart in Slovenska Bistrica bode se letos vršila dne 7. septembra s tem-le sporedom: 1. Poročilo nadzornikovo. 2. Bode gosp. profesor Lavtar predaval „o računstvu“. 3. Reševalo se bode prašanje „Kako se naj mladina odgojuje k pieteti?“ (Poroč. gg. Jos. Slekovec, naduč. v Jarenini in Ant. Godec, poduč. v Lembahu.) 4. Poročilo književnih odborov. 5. Volitve. 6. Nasveti.

[Umril] je 14. t. m. pri sv. Janžu na dr. polju učitelj v pokoju, g. Franc Maurus v 82. letu svoje dobe. Ranjki — v Voitsbergu rojen — je služboval več let pri sv. Janžu, se je potem učiteljstvu odpovedal pa čez nekaj let zopet vstopil in bil kot def. podučitelj v Leskovcu ptujskega šolskega okraja pred par leti umirovljen. Naj v miru počiva!

[Ravnateljstvo e. kr. zaloge šolskih knjig] je izdalo s 1. julijem t. l. novi imenik (Katalog) v svoji zalogi izišlih šolskih knjig. Kdor ga želi, naj se obrne do dotičnega ravnateljstva.

[Stritarjevih zbranih spisov] sta izišla tudi že 4. in 5. snopič, ter obsegata nadaljevanje poezij.

Vabilo. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bode imelo dne 4. avg. t. l. svoje 3. letošnje zborovanje v navadnih postorih s tem-le vspeedom: 1. Zapisnik in dopisi. 2. „O vzgojevalni imenitnosti poezije“. Por. g. A. Godec. 3. Pogovori o letošnjih konferenčnih vsprašanjih. 4. Nasveti. Začetek ob 1/2 11 uri dopoldan. K obilnej udeležbi vljudno vabi odbor.

Vabilo. „Pedagogiško društvo“ v Krškem bode zborovalo dne 4. avgusta t. l. ob 10. uri dopoldne na Raki na Dolenjskem v ondotni šoli. Spored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Prostovoljno predavanje. 3. Posvetovanje o spomenici na presl. deželni zbor gledé prenarredbe deželne postave z dne 9. marca 1879. 4. Razgovor o peticiji na vis. e. k. poučno ministerstvo v zadevi velikih počitnic. K mnogobrojni udeležbi vabi vljudno učitelje in šolske prijatelje odbor

„Pedagogiškega društva v Krškem“.

Spremembe pri učiteljstvu.

Gospodična Ernesta Razlag, podučiteljica na dekl. šoli v Brežicah je postala učiteljica ravnotam; — gospodična Marija Turk, podučiteljica na

Lehnu pride za def. podučiteljico v Policané; gspdč. Karolina Potočnik, podučiteljica v št. Pavlu v sav. dolini pa isto tako na dekl. šolo v Brežice.

Listnica.

H. P. v R.: Lepa hvala! Zaželjeni časopisi sledijo. Srčen pozdrav! — A. B. v V. in F. J. v Š.: Pismo. — Sr. M. v M.: Pristrčna hvala na poslanem. Le nas naprej tako vrlo podpirajte! — J. St. v P. in Sr. E. v R.: Prihodnjič; za to pot nam je zmanjkalo prostora — F. R. pri sv. B. Hvala. Morali smo nekaj skrócić. Drugo Vam vrnemo o priliki. Srčen pozdrav!

NATEČAJI.

Štv. 377.

Učiteljska služba

na trirazrednici pri **Vseh svetcih** (Allerheiligen), IV. plačilnega razreda in prosto izbo, se stalno umešča.

Prosilci, nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do **15. avgusta t. l.** pri krajnem šolskem svetu vložijo.

Okr. šolski svet Ormož, dne 4. julija 1887.

Predsednik:
Marek s. r.

Štv. 461.

Nadučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli na **Planini** se nadučiteljsko mesto z dohodki III. plačilne vrste in prostim stanovanjem umešča.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje z dokazom, da so sposobni subsidiarčno poučevati katoliški veronauk, potom predpostavljenega okr. šolskega sveta vložijo do **15. avgusta 1887** pri krajnem šolskem svetu na **Planini** (Montpreis)

Okr. šol. svet v Kozjem, dne 4. julija 1887.

Predsednik:
Rupnik s. r.

Štv. 532.

Nadučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v **Podčetrtku** se nadučiteljsko mesto z dohodki III. plačilne vrste in prostim stanovanjem definitivno umešča.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje z dokazom, da so sposobni subsidiarčno poučevati katoliški veronauk, potom predpostavljenega okr. šolskega sveta vložijo do **20. avgusta 1887** pri krajnem šolskem svetu v **Podčetrtku** (Wind.-Landsberg.)

Okr. šolski svet v Kozjem, dne 21. julija 1887.

Predsednik:
Rupnik s. r.

Štv. 160.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli v **Gomilskem** se novo sistemovano mesto podučitelja z dohodki IV. plačilne vrste definitivno ali tudi začasno umešča.

Prosilci ali prositeljice za to mesto naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okr. šolskega sveta do **15. avgusta 1887** pri krajnem šolskem svetu v **Gomilskem**.

Okr. šolski svet na Vranskem, dne 3. julija 1887.

Predsednik:
Netolická s. r.

Štv. 510.

Mesto učitelja in šolskega voditelja.

Na enorazredni ljudski šoli na **Zgornji Ponkvi** se mesto učitelja in šolskega voditelja z dohodki III. plačilne vrste in prostim stanovanjem definitivno ali tudi začasno umešča.

Prosilci za to mesto naj svoje redno obložene prošnje z dokazom, da so sposobni subsidiarčno poučevati katoliški veronauk, potom predpostavljenega okr. šolskega sveta vložijo do **15. avgusta 1887** pri krajnem šolskem svetu na **Zgornji Ponkvi** (pošta Velenje.)

Okr. šolski svet Celje, dne 3. julija 1887.

Predsednik:
Netolická s. r.